

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΙΚΟ ΠΟΙΗΜΑ ΟΣΥΜΑΝΔΥΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΣΥ ΣΕΛΛΕΥ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Γράφει και επιμελείται ο Δημήτρης Συμεωνίδης JP

Ο Πέρσυ Μπυς Σέλλεϋ (αγγλ. Percy Bysshe Shelley) ήταν Άγγλος ποιητής, βασικός εκπρόσωπος του ρομαντισμού. Ανήκει, μαζί με τον λόρδο Βύρωνα και τον Τζον Κητς, στη δεύτερη γενιά των Άγγλων ρομαντικών. Ο Σέλλεϋ δεν γνώρισε την αναγνώριση που περίμενε ως ποιητής στη διάρκεια της ζωής του. Μετά τον θάνατό του, όμως, το έργο του έγινε ιδιαίτερα δημοφιλές και επηρέασε πολλές γενιές ποιητών. Αν και η οικογένειά του ήταν αριστοκρατική, ο Σέλλεϋ είχε ριζοσπαστικές ιδέες και στράφηκε, με την ποίηση αλλά και με τον τρόπο ζωής του, εναντίον όλων των παραδοσιακών θεσμών. Ξεπέρασε την εσωστρέφεια του ρομαντικού ατομικισμού και εξέφρασε μέσω του έργου του το όραμά του για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη. Πέθανε, σε ηλικία 30 ετών, στον κόλπο Λα Σπέτσια στην Ιταλία.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΟΝΝΕΤΟ

Είναι ποίημα σταθερής μορφής και συνήθως λυρικού περιεχομένου. Η ονομασία σονέτο προέρχεται από τα ιταλικά και σημαίνει μικρό, σύντομο ήχο ή και τραγουδάκι. Στα ελληνικά ονομάζεται δεκατετράστιχο. Αυτό οφείλεται στο σταθερό αριθμό των στίχων.

Το Σονέτο « Οσυμανδύας» του Πέρσυ Σέλλεϋ

Απόδοση στα Ελληνικά από τον Δημήτρη Συμεωνίδη

'The Younger Memnon', Statue of Ramesses II in the British Museum, London
Συνάντησα έναν ταξιδιώτη από χώρα αρχαία.

Είπε: Τεράστια, δίχως κορμό, δυο πόδια πέτρινα
υψώνονται στην έρημο... Πλάι τους, μες στην άμμο
μισοβυθισμένο, κείται ένα πρόσωπο φαγωμένο
με βλέμμα βλοσυρό

χείλη, σουφρωμένα σ' ένα χαμόγελο ψυχρής υπεροχής,
Λένε ότι ο γλύπτης τους, γνώριζε τα ελαττώματά τους
που ακόμη τα βλέπουμε χαραγμένα στ' άψυχα ετούτα πράγματα
το χέρι που τα παρουσίασε και τα αποθανάτισε
Και πάνω στο βάθρο αυτές οι λέξεις είναι χαραγμένες
«Οσυμανδύας τ' όνομά μου, ο Βασιλεύς των Βασιλέων,
κοιτάξτε τα έργα μου ισχυροί, κι απελπιστείτε!»
Άλλο τίποτα δεν έμεινε. Γύρω από τη φθορά
των κολοσσιαίων ερειπίων, απέραντη, γυμνή,
μόνη η έρημος, κι επίπεδη, απλώνεται μακριά.

Το άλλο Ποίημα

Το ποίημα του Σμιθ εκδόθηκε, μαζί με ένα σημείωμα που υπογράφηκε με τα αρχικά HS, την 1η Φεβρουαρίου 1818. Παίρνει το ίδιο θέμα, λέει την ίδια ιστορία και κάνει ένα παρόμοιο ηθικό σημείο, αλλά ένα που σχετίζεται άμεσα με τη νεωτερικότητα, τελειώνοντας με τη φαντασία ενός κυνηγού του μέλλοντος κοιτάζοντας με θαυμασμό τα ερείπια ενός ξεχασμένου Λονδίνου Αρχικά δημοσιεύθηκε με τον ίδιο τίτλο του Shelley, αλλά σε μεταγενέστερες συλλογές, ο Smith το επανέλαβε με τίτλο «On A Stupendous Leg of Granite, Discovered Standing by Itself in the Deserts of Egypt».

Οράσιος Σμιθ

Απόδοση του ποιήματος από τον Δημήτρη Συμεωνίδη

«Στην αμώδη σιωπή της Αιγύπτου, ολομόναχο
στέκει γιγάντιο Πόδι, πού από μακρά διαχέει
τη μόνη σκιά που η Έρημος γνωρίζει».
«Είμαι ο Μέγας Οσυμανδύας» είπε η πέτρα
«Ο Βασιλεύς των βασιλέων, αυτή η ισχυρή Πολιτεία δείχνει
Τα θαύματα της χειρός μου»- Η Πολιτεία έφυγε,-
Τίποτα δεν διασώθηκε μα το Πόδι παραμένει αποκαλύπτοντας
Την τοποθεσία της ξεχασμένης Βαβυλώνας
Αναρωτιόμαστε, και κάποιοι κυνηγοί μπορεί να εκφράσουν
Αναρωτιούνται σαν εμάς, όταν δια μέσου της ερήμου

Εκεί που στάθηκε το Λονδίνο, έχοντας τον Λύκο σε
κυνήγι,
Συναντά ένα τεράστιο θραύσμα, και σταματά να μα-
ντέψει
Τι ισχυρός αλλά μη καταγεγραμμένος αγώνας δρόμου
Κάποτε κατοικήθηκε σε αυτό το εξαφανισμένο μέρος;

Η περιγραφή του Διόδωρου Σικελιώτη

Ο Σέλλεϋ ονόμασε το ποίημα «Οσυμανδύας» στηριζόμενος στην αναφορά του Διόδωρου Σικελιώτη. Η αναφορά του Σικελιώτη που έζησε τον 1ο αι. π.Χ. ήταν ως εξής:

Διόδωρος Σικελιώτης :Άπαντα. Βίβλος Πρώτη. Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα

47. Δέκα στάδια από τους πρώτους τάφους όπου σύμφωνα με την παράδοση έχουν ταφεί οι παλλακίδες του Δία, υπήρχε, λέει, το μνήμα του βασιλιά που ονομάστηκε Οσυμανδύας. Στην είσοδο του υπάρχει πυλώνας από χρωματιστή πέτρα, με μήκος δυο πλέθρα 10 και ύψος σαρανταπέντε πήχεις» περνώντας τον πυλώνα υπάρχει πέτρινο τετράγωνο περίστυλο, με πλευρά τέσσερα πλέθρα, που στηρίζεται, αντί σε κίονες, σε μονόλιθες

μορφές, δεκάξι πήχεις η καθεμιά, δουλεμένες με την αρχαία τεχνοτροπία- η οροφή ολόκληρη είναι μονόλιθη με πλάτος δυο οργιές, διακοσμημένη με αστέρια σε κυανό φόντο. Μετά το περίστυλο, υπάρχει κι άλλη είσοδος και πυλώνας παρόμοιος με τον πρώτο, εκτός από τα σκαλισμάτα που είναι περισσότερα» πλάι στην είσοδο βρίσκονται τρεις ανδριάντες όλοι από μαύρη πέτρα της Συήνης, εκ των οποίων ο ένας, ο καθιστός, ξεπερνάει σε μέγεθος όλα τα αγάλματα της Αιγύπτου» αν μετρήσεις το πόδι του, είναι παραπάνω από επτά πήχεις. Τα δυο άλλα αγάλματα στα γόνατα του πρώτου, το ένα δεξιά και το άλλο αριστερά, της κόρης και της μάνας του, έχουν μέγεθος μικρότερο από το προαναφερθέν. Τούτο το έργο δεν είναι μόνο αξιοθαύμαστο για το μέγεθος του αλλά κι επειδή είναι δουλεμένο με σπάνια τέχνη και η πέτρα του είναι εξαιρετικής ποιότητας, αφού σε τόσο μεγάλη επιφάνεια δεν παρατηρείται μήτε ρωγμή μήτε ψεγάδι. Πάνω του υπάρχει η επιγραφή «Είμαι ο Οσυμανδύας, ο βασιλεύς των βασιλέων. Αν κάποιος θέλει να μάθει πόσο μεγάλος είμαι και πού βρίσκομαι, ας ξεπεράσει κάποιο από τα έργα μου».

Υπάρχει και άλλο άγαλμα, μόνο του, της μητέρας του, είκοσι πήχεις μονόλιθος, που φέρει τρία διαδήματα στο κεφάλι για να δείχνουν ότι υπήρξε κόρη, γυναίκα και μητέρα βασιλιά. Μετά τον πυλώνα, είναι ένα περίστυλο πιο αξιόλογο από το πρώτο, όπου υπάρχουν κάθε είδους ανάγλυφες παραστάσεις που απεικονίζουν τον πόλεμο που έκαμε εκείνος ο βασιλιάς εναντίον των αποστατών στα Βάκτρα, κατά των οποίων εκστράτευσε με τετρακόσιες χιλιάδες πεζούς και είκοσι χιλιάδες ιππείς, με τη στρατιά του χωρισμένη σε τέσσερα μέρη, των οποίων αρχηγοί ήταν οι γιοι του βασιλιά.

Η ακριβής αναφορά της επιγραφής του Σικελιώτη στο πρωτότυπο είναι ως εξής: (Diod.1.74.4)

[4] τὸ δ' ἔργον τοῦτο μὴ μόνον εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τῆ τέχνη θαυμαστὸν καὶ τῆ τοῦ λίθου φύσει διαφέρον, ὡς ἂν ἐν τηλικούτῳ μεγέθει μῆτε διαφνᾶδος μῆτε κηλίδος μηδεμιᾶς θεωρουμένης. ἐπιγεγράφθαι δ' ἐπ' αὐτοῦ ἑβραίων βασιλέων Ὀσυμανδύας εἰμί. εἰ δέ τις εἰδέναι βούλεται πηλικὸς εἰμί καὶ πού κείμαι, νικάτω τι τῶν ἐμῶν ἔργων.

Ο Σικελιώτης είχε βασιστεί σε περιγραφή του Εκαταίου, που έζησε τον 6ο π. Χ αιώνα ο οποίος είχε πάει στην Αίγυπτο και είχε κάνει περιγραφή κάποιου αγάλματος του Ραμσή. Ο Σικελιώτης έσωσε τις αναφορές του στην σαραντάτομη ιστορία του και πιθανόν μαζί να έσωσε και μία από τις αρχαιότερες αναφορές στην ανακάλυψη που συγκλόνισε πριν λίγες ημέρες την παγκόσμια επιστημονική και όχι μόνο κοινότητα. Το ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί ο Εκαταίος ανέφερε τον Ραμσή ως «Οσυμανδύας» με την απάντηση να δίδεται μάλλον ελληνική εκδοχή του ονόματος Ούσερμα-Ρα.